

העותרים:

1. גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע (ע"ר)
 2. במקום – מתכננים למען זכויות תכנון (ע"ר)
 3. האגודה לזכויות האזרח בישראל (ע"ר)
 4. הוועד הציבורי נגד עינויים (ע"ר)
 5. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר (ע"ר)
 6. יש דין – ארגון מתנדבים לזכויות אדם (ע"ר)
 7. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל (ע"ר)
 8. רופאים לזכויות אדם (ע"ר)
 9. שומרי משפט – רבנים למען זכויות האדם (ע"ר)
- כולם ע"י עוה"ד תמר פלדמן ואו עוה"ד שרי בשי ואו עוה"ד ידן עילם
"גישה-מרכז לשמירה על הזכות לנוע" (ע"ר)
רחוב החשמונאים 91, ת.ד. 20111
תל אביב-יפו 61200
טלפון: 03-6244120; פקס: 03-6244130; נייד: 054-8172103

- נגד -

המשיב: שר הביטחון

ע"י מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה
רחוב צלאח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 02-6466590, פקס: 02-6466655

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה לקיום דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להוציא צו על תנאי המופנה כנגד המשיב והמורה לו לבוא וליתן טעם כדלקמן:

א. מדוע לא יספק כמות מספקת של חשמל לבתי החולים, מרפאות ומנגנוני הסיוע, על-מנת לאפשר הפעלתם התקינה.

ב. מדוע לא יספק כמות מספקת של חשמל למערכת המים, על-מנת לאפשר לאוכלוסיה האזרחית ברצועה עזה נגישות למים נקיים.

ג. מדוע לא יספק כמות מספקת של חשמל לטיפול בשפכים, על-מנת למנוע התפרצותן של מחלות באוכלוסיה האזרחית ברצועת עזה.

ד. מדוע לא יספק כל סוג של דלק וידאג לכל תיקון ועבודה, הדרושים לשם אספקת חשמל כאמור.

כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיב בהוצאות העותרים בעתירה דנן, לרבות בשכר טרחת עורך דין בצירוף מע"מ כדין.

א. בקשה לקיום דיון דחוף

מאז יום 5.11.2008 המשיב מרוקן את רצועת עזה מסולר תעשייתי, הדרוש לשם ייצור חשמל, וזאת על-ידי מניעת האספקה דרך נחל עוז. כתוצאה מכך, מאז יום 30.12.2008 תחנת הכוח אינה פועלת כלל. ביום 3.1.2009, בשל הפצצות של כוחות הצבא, שותקו שבעה מתוך שנים-עשר קווי החשמל שבין ישראל ומצרים לבין רצועת עזה.

כתוצאה מכך, מאז יום 3.1.2009, **כ-75% מהחשמל הדרוש לרצועת עזה אינם מסופקים. נכון לכתיבת שורות אלה, עזה מוחשכת. אספקת החשמל למיליון מתושבי הרצועה, לבתי חולים, לבארות מים ולמשאבות ביוב הופסקה. ליותר מ-800 אלף תושבי עזה נותקה לגמרי אספקת המים. עקב כך, התושבים מדווחים על בעיות סניטציה קשות, הנובעות מהעדר מים לרחצה, לניקיון ולטיפול בצרכים. מי שפכים החלו לזרום לאזורים מאוכלסים ולשטחים חקלאיים בשל היעדר יכולת להפעיל חמש ממשאבות הביוב. יתר משאבות הביוב צפויות להפסיק לפעול תוך ימים ספורים, בהעדר חשמל ודלק. מתקן הטיהור בעיר עזה ננטש בשל הלחימה, והטכנאים מנועים מלחזור למתקן על מנת להפעיל את משאבותיו ולבלום את הצפת האזור הסמוך. הסכנה להתפרצותן של מחלות באוכלוסייה האזרחית גוברת, במיוחד בערים ובמחנות הפליטים הצפופים.**

הלחימה האינטנסיבית גבתה כבר כ-500 הרוגים ולמעלה מ-2000 פצועים וזרעה הרס ברחבי עזה. קריסת מערכות המים והביוב, הבריאות והחשמל מותירה את תושבי עזה חשופים לפגיעה ונעדרי יכולת התמודדות עם תוצאותיה הקשות של הלחימה. **כל עיכוב נוסף - באספקת ובהובלת כמויות מספקות של סולר תעשייתי, הדרוש לשם ייצור חשמל; בתיקון קווי החשמל; ובתיאום עבודתם של הצוותים המקומיים והבינלאומיים - מאיים לזרוע חולי, הרס ואף מוות מיותרים וברי-מניעה בקרב אזרחים חפים מפשע.**

המשיב מסרב לקבל אחריות על האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה, הסובלת ממדיניות מניעת אספקת הדלק, ולאחרונה הודיע, באמצעות נציגותו, כי אף אין בכוונתו להשיב לפניותיהם החוזרות והנשנות של העותרים.

בשל כך, ובהתחשב בחומרת המצב ובחוסר האפשרות לשלוט בתוצאות מניעת החשמל למתקנים הומניטאריים חיוניים, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון בהול בעתירה ולחייב את המשיב להתייצב ולנמק את מדיניותו.

ב. הצדדים לעתירה

1. העותרת 1 הינה עמותה ישראלית שמטרתה לקדם את זכויות האדם בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה.
2. העותרת 2 הינה עמותה ישראלית שמטרתה לקדם זכויות אדם במרחב, בכלל זה תשתיות, בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה.
3. העותרת 3 הינה עמותה ישראלית הפועלת לקידום זכויות האדם והאזרח בישראל ובשטחים הנתונים לשליטתה.
4. העותרת 4 הינה עמותה ישראלית הפועלת להגנה על ישראלים, פלסטינים, מהגרי עבודה ואזרחים זרים נוספים, השוהים בישראל ובשטחים הכבושים, מפני עינויים והתעללויות שנוקטות רשויות האכיפה והחקירה הישראליות.
5. העותרת 5 הינה עמותה ישראלית העוסקת בהגנה על זכויותיהם של פלסטינים בשטחים הכבושים.
6. העותרת 6 הינה עמותה ישראלית הפועלת למען זכויות אדם בשטחים הכבושים.
7. העותרת 7 הינה עמותה ישראלית שמטרתה הגנה על זכויותיהם של המיעוט הערבי בישראל.
8. העותרת 8 הינה עמותה ישראלית, המאגדת רופאים ואנשי רפואה להגנה על זכויות אדם, שמטרתה להיאבק למען כבודו, שלמות גופו וזכותו לבריאות ולסעד רפואי של כל אדם בישראל ובשטחים שבשליטתה.
9. העותרת 9 הינה עמותה ישראלית המגנה על זכויות אדם ברוח המסורת היהודית.
10. המשיב הוא שממונה מטעם ממשלת ישראל על צבא ההגנה לישראל, מכוח חוק יסוד: הצבא, הוא המחזיק בחלקים נרחבים מרצועת עזה באמצעות כוחות קרקעיים, אוויריים וימיים, הוא

השולט בגבולותיה של רצועת עזה, בהעברת כספי המיסים הפלסטיניים הנגבים על ידי מדינת ישראל ובמרשם האוכלוסין הפלסטיני והוא ששולט בהעברת הדלק לרצועת עזה באמצעות שליטתו בגבולות הרצועה – ים אויר ויבשה - לרבות במסוף הדלק ב"נחל עוז".

ג. על הסעדים המתבקשים בעתירה

מזה חודשים, דורשים העותרים כי המשיב יחדל מלמנוע אספקה של דלק, ובייחוד סולר תעשייתי, הדרוש לייצור חשמל ברצועת עזה. **בשל מניעת האספקה אזלו רזרבות הדלק למערכות חיוניות ברצועת עזה**, ביניהן תחנת הכוח, שאמצעי הייצור שלה מוזנים מסולר תעשייתי. בהתאם לכך, סעד עיקרי בעתירה זו, הוא **הדרישה לספק סולר תעשייתי לתחנת הכוח בעזה וכן סולר רגיל, הדרוש לגנראטורים שמגבים את מערכת החשמל**.

עם זאת, לאור הלחימה הקשה השוררת ברצועת עזה מאז יום 27.12.2008 ובייחוד מאז תחילת המבצע הקרקעי ביום 3.1.2009, בעת כתיבת שורות אלה אין די בפתיחת מסוף נחל עוז על-מנת לאפשר אספקת כמות מספקת של חשמל למערכות המים, הביוב והבריאות, הגם שפתיחת ערוץ למעבר דלק הינה הכרחית.

קווי חשמל ראשיים דרושים תיקון, אשר טכנאים פלסטיניים אינם יכולים לבצע בשל הסיכון הגבוה לביטחונם האישי. בנוסף, **אספקת החשמל למוסדות ההומניטאריים ולאוכלוסיה מצריכה הכנסת דלק וציוד כמו גם הובלתם של אלו ליעדם בבטחה**. נקיטת צעדים אלה היא בשליטתו של המשיב.

לאור הצהרותיהם האחרונות של המשיב ושל משרד ראש הממשלה בדבר אספקת ציוד וסחורות הומניטאריים לעזה, מבקשים העותרים להדגיש, כי ככל שניתן לתת מענה לצרכי האוכלוסייה האזרחית באמצעות הזרמת סחורות ויצירת "מסדרון הומניטארי", שיאפשר את קבלתן, הרי שהדבר רצוי ומבורך. אלא שהמחסור האדיר בסולר ובדלק אותו יצר המשיב, שיתוק מערכת החשמל והפגיעה החמורה במערכות המים והביוב כתוצאה מכך, אינם יכולים למצוא מענה בדמות מתן אפשרות לחלוקת מזון, הגם שמתן אפשרות שכזו הינו חיוני.

עמדתם של העותרים הינה, כי על המשיב החובה לדאוג לאספקה המספקת של חשמל לצרכיהם ההומניטאריים של תושבי עזה. כמי ששולט באפשרות לדאוג לאספקה זו, למשיב מוענק שיקול הדעת להחליט כיצד יקיים את חובתו, וזאת בתנאי שיקיימה בהתאם לדין הבינלאומי והישראלי.

ד. התשתית העובדתית

1. מניעת אספקת הסולר התעשייתי לרצועת עזה

11. התשתית העובדתית בנוגע לצרכים של האוכלוסייה והמוסדות האזרחיים ברצועת עזה נפרשה בהרחבה בפני בית המשפט הנכבד בעתירות בבג"ץ 9132/07 אלבטיוני נ' ראש הממשלה (טרם פורסם, ניתן ביום 30.1.2008) (להלן: "פרשת אלבטיוני") ובבג"ץ 4258/08 גישה-מרכז לשמירה על הזכות לנוע ואח' נ' שר הביטחון (ניתן ביום 5.6.2008) (להלן: "פרשת גישה"). לפיכך, נסתפק בעתירה זו בחזרה על הדברים בקצירת האומר עד כמה שניתן.

12. רצועת עזה מקבלת חשמל משלושה מקורות:

א. 10 קווי חשמל מישראל, כאשר החשמל נמכר על ידי חברת החשמל לרשות הפלסטינית באמצעות ניכויי כספי המיסים (כ-120 מגאוט);

ב. 2 קווי חשמל ממצרים, המספקים את אזור רפיח (כ-17 מגאוט);

ג. ייצור מקומי על ידי תחנת הכוח בעיר עזה, שיכולה לייצר כ-80 מגאוט בצריכה שבועית של 3.5 מיליון ליטר סולר תעשייתי. בפועל, בשל ההגבלות על אספקת סולר תעשייתי, מזה שנה, התחנה מפיקה כמות מקסימאלית של 65 מגאוט, וזאת לפי צריכה של כ-2.2 מיליון ליטר סולר תעשייתי לשבוע.

13. משום שהביקוש לחשמל ברצועת עזה עומד על כ-240 מגאוט בעונות השיא של החורף והקיץ, הרצועה נמצאת במחסור מתמיד מאז הפצצת תחנת הכוח בעזה בחודש יוני 2006. בהתקפה זו ניזוקו השנאים והם טרם תוקנו בצורה מלאה.

פרטים על אודות משק החשמל ברצועת עזה הוגשו לבית המשפט הנכבד במסגרת פרשת אלבטיוני באמצעות תצהירים מטעם מהנדס חברת חלוקת החשמל בעזה (GEDCO). ראו, למשל, תצהיר מטעם מר נדאל טומאן שהוגש לבית המשפט העליון ביום 27.11.2007 במסגרת פרשת אלבטיוני. התצהיר זמין בקישור:

[http://www.gisha.org/UserFiles/File/Legal%20Documents%20/fuel%20and%20electricity oct 07/english docs/GEDCO%20affidavit%2027_11_07_no%20details.pdf](http://www.gisha.org/UserFiles/File/Legal%20Documents%20/fuel%20and%20electricity%20oct%2007/english_docs/GEDCO%20affidavit%2027_11_07_no%20details.pdf)

14. ביום 28.10.2007 החל המשיב לקצץ באספקת כל סוגי הדלק לרצועת עזה ובכלל באספקת הסולר התעשייתי הדרוש לשם ייצור חשמל ברצועת עזה.

15. ביום 30.1.2008 אישר בית המשפט הנכבד את מדיניות הקיצוץ, בכפוף לכך שכמויות הדלקים שישופקו לא יפחתו מן הכמויות כלהלן:

א. לעניין הסולר התעשייתי: 2.2 מיליון ליטר לשבוע;

ב. לעניין הסולר הרגיל: 800,000 ליטר לשבוע;

ג. לעניין הבנזין: 74,5000 ליטר לשבוע.

16. לאור ההתחייבויות אלה ובכפוף להן, החליט בית המשפט הנכבד שלא להתערב במדיניות הקיצוצים. וכך נפסק:

"על כן, לא שוכנענו באותו שלב כי החלטת המשיבים לצמצם את כמות הדלק המועברת לרצועת עזה באמצעות המעברים בישראל, על-פי הנתונים שנמסרו לנו, פוגעת, בשלב זה, בצרכים ההומניטריים החיוניים של רצועת עזה. לפיכך, נקבע כי אין מקום ליתן צו על-תנאי וצו ביניים לעניין צמצום אספקת הדלק (הבנזין והסולר). **החלטתנו זו התבססה בעיקר על התחייבות המדינה לעקוב אחר המתרחש ברצועת עזה ולוודא כי הצמצום האמור אינו גורם לפגיעה הומניטרית בתושבי רצועת עזה**, כפי שמתחייב מדיני המשפט הישראלי והמשפט הבינלאומי" (פיסקה 4 לפרשת בסיוני. ההדגשה הוספה-ת.פ.ש/ב.).

17. חרף התחייבות זו, החל מיום 9.4.2008 אפשר המשיב בפעול אספקה של כמויות הרבה יותר קטנות מן הכמויות עליהן הורה בית המשפט הנכבד, וביום 13.5.2008 שבו ועתרו ארגוני זכויות האדם (ובניהם חלק מן העותרים) לבית המשפט הנכבד בדרישה כי תחודש אספקת כל סוגי הדלק לרצועת עזה.

18. ביום 5.6.2008 דחה בית המשפט הנכבד עתירה זו תוך קביעה כי השיבושים באספקת הדלק נבעו מסיכונים בטחוניים קונקרטיים הנשקפים למעברים:

"מהנתונים שהוצגו לפנינו שוכנענו, אפוא, כי המשיב אמנם נוקט באמצעים סבירים ומתאימים לפתיחת המעברים ולהעברת סוגי הדלק השונים באמצעות המעברים בהתאם להתחייבותו למניעת קריסה הומניטרית ברצועה, והכל בהתחשב במצב הביטחוני הקשה במקום ובהתראות היומיומיות לפיגועים" (סעיף 11 לפסק הדין).

19. דהיינו, בפשרת גישה קבע בית המשפט שרק סכנה קונקרטית למעברים יכולה להצדיק ירידה מתחת לכמויות עליהן הורה בפרשת אלבסיוני וגם אז – המשיב מחויב לנקוט אמצעים לאפשר את האספקה וכן עליו החובה למנוע "קריסה הומניטארית".

20. יצוין, כי המונח "קריסה הומניטרית" לא הוגדר בפסק הדין.

21. ואילו החל מיום 5.11.2008 הפר המשיב חובה זו והחל למנוע מעבר של כל סוגי הדלק, לרבות הסולר התעשייתי וגז הבישול לרצועת עזה כתגובה להפרת תנאי "הרגיעה" אליה הגיע עם ארגון החמאס. כך, שלמשך חודשיים, כתגובה לירי רקטות קסאם לעבר ישראל, המשיב הורה על סגירת המעברים לרצועת עזה, לרבות מעבר נחל עוז, דרכו מסופק דלק. יצוין, כי המשיב אינו מאפשר מעבר של דלק אלא דרך המעברים עם ישראל וכי הסולר התעשייתי, המשמש אך

ורק לתחנת הכוח ברצועת עזה, יכול להיות מעובר אך ורק דרך נחל עוז (ראו סעיף 10 לפרשת אלבסיוני).

22. מיום 2.11.2008 ועד היום, אפשר המשיב אספקה של כחצי מיליון ליטר סולר תעשייתי לשבוע בממוצע, כ-25% בלבד מכמות הסולר התעשייתי עליה הורה בית המשפט הנכבד בפרשת אלבסיוני וכ-16% בלבד מהכמות הנדרשת, על מנת שתחנת הכוח תפעל לפי היכולת הנוכחית שלה. כמויות הגז הבישול היו מינימאליות ביותר.

טבלה ובה פירוט כמות הדלקים שהמשיב אפשר להכניס לרצועת עזה מאז יום 211.2008 מצ"ב ומסומנת ע/1.

23. הנתונים בטבלה נמסרו לעותרת 1 מפי הגורמים המתפעלים את מסוף "נחל עוז" מהצד הפלסטיני. בשל הנסיבות בעת כתיבת העתירה דן, דהיינו הפצצות ולחימה המונעות מתושבי עזה מלצאת מבתיים וכן חוסר האפשרות להעביר חומרים באמצעות הפקסימיליה, בשל ניתוק החשמל, לא ניתן היה להחתים את הגורמים הללו על תצהיר.

24. יוזר, כי תחנת הכוח ברצועת עזה מספקת כ-65 מגאווט חשמל כשהתחנה מקבלת אספקה של כ-2.2 מיליון ליטרים סולר תעשייתי לשבוע וכן, כאשר מסופקים 3.5 מיליון ליטר סולר תעשייתי, התחנה יכולה לייצר כ-80 מגאווט חשמל. לכאן או לכאן, התחנה יכולה לייצר כשליש מהחשמל הדרוש ברצועת עזה (240 מגאווט) ובפעל מייצרת כשליש מהחשמל הזמין ברצועת עזה (כ-202 מגאווט).

25. בשל הקיצוצים שהחלו באוקטובר 2007 אזלו הרזרבות של תחנת הכוח כבר בסוף שנת 2007 ומזה שנה, התחנה צורכת את כל הכמות שמסופקת, כך שמניעת אספקה אף לתקופה קצרה - גורמת לסגירת התחנה (ראו תצהירו של ראפיק מאליחה, מנהל פרויקטים בחברת ייצור החשמל ברצועת עזה, אשר צורף לעתירה בפרשת אלבסיוני). החל מיום 5.11.2008 תחנת הכוח הפחיתה את ייצור החשמל וביום 10.11.2008 הפסיקה את ייצור החשמל לחלוטין.

מאז, תחנת הכוח נותרה סגורה רוב הזמן ופעלה רק לסירוגין, באופן חלקי, בהתאם לכמות קטנה של דלק מקבלת שסופק.

טבלה ובה ימי הסגירה והפחתת הייצור של תחנת הכוח מאז יום 5.11.2008 מצ"ב ומסומן ע/2.

26. נתונים על ימי הסגירה והפתיחה של תחנת הכוח נמסרו לנציגי העותרת 1 מפי עובדי חברת חלוקת החשמל ברצועת עזה וכן על ידי מנהל תחנת הכוח. בשל הנסיבות בעת כתיבת העתירה דן, דהיינו הפצצות ולחימה המונעות מתושבי עזה מלצאת מבתיים וכן חוסר האפשרות להעביר חומרים באמצעות הפקסימיליה, בשל ניתוק החשמל, לא ניתן היה להחתים את עובדי חברת חלוקת החשמל על תצהיר. עם זאת, רוב הנתונים על ימי סגירת תחנת הכוח מופיעים בדו"חות שהוצאו מטעם משרד האו"ם לתיאום עניינים הומאניטריים, והם זמינים בקישורים הבאים:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_gaza_situation_report_2009_01_05_hebrew.pdf

http://www.ochaopt.org/gazacrisis/admin/output/files/ocha_opt_gaza_situation_report_2008_01_01_hebrew.pdf;

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_protection_of_civilians_weekly_2008_12_31_Hebrew.pdf;

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_humanitarian_monitor_2008_11_1_english.pdf

27. מאז יום 27.12.2008 מונע המשיב כל אספקה של סולר תעשייתי לרצועת עזה. כתוצאה מכך, מאז יום 30.12.2008 תחנת הכוח סגורה לחלוטין. בכך נמנע מרצועת עזה כשליש מאספקת החשמל שלה.

2. הפצצת קווי חשמל וניתוק העיר עזה מזרם החשמל

28. ביום 3.1.2009, יומו הראשון של המבצע הקרקעי שמתרחש ברצועת עזה, תקפו כוחות הצבא את רצועת עזה וגרמו נזק לשבעה מתוך 12 קווי חשמל שמובילים מישראל וממצרים. גודל הנזק מתואר בתצהיר מטעם נדאל טומאן, מהנדס ומנהל פרויקטים מטעם חברת חלוקת החשמל בעזה (GEDCO).

תצהיר מטעם מר נדאל טומאן מיום 4.1.2009 מצורף בזאת ומסומן ע/3.

כמו כן, דוח מטעם המשרד לתיאום עניינים הומניטאריים של האו"ם מיום 5.1.2009, המאמת ומחזק את תצהירו של מר טומאן מצ"ב ומסומן ע/6.

29. תחילה, שותקו כל ששת הקווים המובילים מישראל לאזור הצפוני של רצועת עזה ולעיר עזה וכן אחד משני קווי החשמל שמסופקים לאזור רפיח על ידי מצרים. ביום 4.1.2009 תוקן אחד מהקווים לאזור הצפוני, אולם קו אחר, המספק חשמל לאזור חאן יוניס, ניזוק, כך שגם בעת כתיבת שורות אלו שבעה מתוך שנים-עשר קווי החשמל לעזה אינם פועלים כלל (ראו סעיפים 5-6 לע/3).

30. משמעות הדבר הינה, כי לרצועת עזה מסופקים כ-60 מגוואט חשמל בלבד באמצעות ארבעה קווי חשמל שמקורם בישראל וקו חשמל אחד ממצרים. בהתחשב בשיתוק תחנת הכוח, **לרצועת עזה נמנעת אספקה של כ-75% מהצריכה הנדרשת**. לעיר עזה לא מסופק חשמל כלל. למיליון תושבים נותקה הגישה לחשמל, לרבות בבתי החולים, במתקן הטיהור מי השפכים המרכזי ובמתקנים חיוניים נוספים בעיר עזה (סעיף 8 לע/3).

31. ללא תיאום עם כוחות הצבא, אשר פועלים באזורים בהם ניזוקו קווי החשמל, אין אפשרות לבצע את התיקונים הדרושים בצד הפלסטיני. יתר על כן, חלק מהתיקונים הנדרשים הם בצד הישראלי (סעיף 10 לע"פ).

32. כמו כן, דרושים חלקי חילוף כדי לבצע תיקונים נוספים במערכת החשמל, אולם מזה כשמונה חודשים, המשיב אינו מאפשר את כניסת החלקים, למרות שאלו כבר הוזמנו ומחכים במחסנים בצד הישראלי של הגבול. לדברי מר טומאן:

"ברגע שנוכל לצאת לתיקונים אפשר יהיה לעשות כמה תיקונים ראשוניים אבל יש מחסור גדול מאוד בחלקי חילוף. חלקי החילוף אשר אינם קיימים כלל במלאי שלנו הינם:

1. Distributing transformers
2. Low and High voltage Disconnecting Pillars
3. Wires + Cables
4. Poles
5. Concrete
6. Clamps
7. Insulators: (equipment for the crew): Gloves, Helmets, Electricity shoes, insulated tools.
8. Termination kits
9. Cable lugs

"אני מבקש להדגיש כי כבר לפני כשמונה חודשים נעשתה הזמנה מסודרת לכל חלקי החילוף הללו, ולחלקים רבים נוספים. ההזמנה הזו שולמה במלואה. החלקים האלו נמצאים כבר חודשים רבים בנמל אשדוד ובמסוף קרני אך ישראל סירבה בכל תוקף לאפשר את הכנסתם לרצועת עזה וזאת למרות ניסיונות תיאום גם מגופים כגון האו"ם והצלב האדום". (ראו סעיפים 12-13 לע"פ)

3. הפגיעה ההומניטארית – מוסדות חינוכיים ברצועת עזה קורסים

33. עוד קודם למבצע הצבאי הנוכחי ספגו המוסדות ההומניטאריים ברצועת עזה פגיעה מתמשכת ומצטברת כתוצאה משנה וחצי של סגר מאז תפיסת השלטון הפנימי ברצועת עזה על ידי תנועת החמאס בחודש יוני 2007. מצבם של המוסדות ההומניטאריים הוחרף בחודשים האחרונים עקב הגבלות חמורות שהוטלו על אספקת כל סוגי הדלק לרצועת עזה החל מיום 28.10.2007 ובמיוחד החל מיום 2.11.2008 (ראו הטבלה בע"פ).

34. ברם, מתחילת התקיפה הצבאית ביום 27.12.2008 הנזקים לתשתיות האזרחיות גדלו לאין שעור והמוסדות ההומניטאריים החלו קורסים תחת עומס הצרכים הגוברים, בייחוד צרכיהם של למעלה מ-2,500 פצועים. כל זאת בעיצומה של מתקפה אינטנסיבית הכוללת הפצצות

אווריות, ירי ארטילרי מהים ומהיבשה, והחל מיום 3.1.2009 תקיפת כוחות קרקעיים, אשר לפי הדיווחים בתקשורת וההודעות מטעם דובר צה"ל, ביתרו את הרצועה לשניים. (ראו, למשל, הודעות מטעם דובר צה"ל, אשר זמינים בקישור: <http://dover.idf.il/IDF>)

35. דיווחיהם של תושבי עזה, כמו גם דוחותיהם הרשמיים של ארגונים בינלאומיים, מעידים על הידרדרות חריפה במצב האוכלוסייה האזרחית בעזה – מצב, אותו גופים בינלאומיים מגדירים כעת כ"משבר הומניטארי".

דוח מטעם המשרד לתיאום עניינים הומניטאריים של האו"ם מיום 4.1.2009 מצ"ב ומסומן ע/5.

דוח מטעם ארגון הבריאות העולמי מיום 4.1.2009 מצ"ב ומסומן ע/6.

36. יצוין, כי המערכות החיוניות ברצועת עזה – בתי חולים, מערכת המים והביוב, מאפיות הלחם – תלויות באספקת חשמל, דלק וגז בישול על מנת לפעול. בשל תנאי הלחימה, תושבי עזה מנועים מלצאת את בתיהם ולתור אחר דלק לגנראטורים או אמצעי הסקה אחרים. כך גם לגבי מתקנים הומניטאריים רבים שברשותם גנראטורים, כגון בתי החולים ובארות המים. כיוון שכך, גוברת תלותם של המוסדות ההומניטאריים בזרם החשמל, שאמור להגיע הן מתחנת הכוח בעזה הן מהקווים שניזוקו בהפצצות.

37. דווקא בימים אלו, בהם מנסות המערכות ההומניטאריות להתמודד עם תוצאות הלחימה וההרס, נמנעת אספקת החשמל באופן כמעט מוחלט. **מניעת החשמל מובילה, פשוטו כמשמעו, לאבדות נוספות.** להלן פירוט ההשלכות של מניעת החשמל על המערכות ההומניטאריות החיוניות בעזה.

בתי חולים

38. מאז יום 3.1.2009 כל בתי החולים ברצועת עזה מתפקדים ללא אספקת חשמל מרכזית והם תלויים לחלוטין בגנראטורים שנועדו לגיבוי בלבד. בתי החולים מזהירים שהגנראטורים, אשר אינם מיועדים לשימוש מעבר לשמונה שעות ברציפות, עומדים על סף קריסה וזאת בזמן שעליהם לטפל בכ-2,500 פצועים ולהתמודד עם קשיים פיסיים בגישה לפצועים נוספים בשל הלחימה (ראו ע' 1 לע/4). לפי דוח OCHA ליום 5.1.2009, בשל המחסור בדלק, הופסקה ביום כתיבת הדוח פעולת הגנראטורים בתחנות האמבולנס של משרד הבריאות הפלסטיני, במחסי החיסונים, במעבדות ובמחסנים הכלליים. זאת, עד אשר אונר"א העביר דלק למשרד הבריאות הפלסטיני. (ראו ע' 2 לע/4). מדיווח של ארגון הבריאות העולמי מיום 4.1.2009 עולה, כי ישנו חשש ממשי מקריסת הגנראטורים בבתי החולים כיוון שהם עובדים באופן רציף ומעבר לקיבולתם. קריסה כאמור עלולה לסכן חייהם של חולים המחוברים למכונות החיאה (ראו ע/6).

מערכת המים והביוב

39. בשל מניעת אספקת סולר תעשייתי והפגיעה בקווי החשמל שמובילים ממצרים ומישראל, למעלה מ-800 אלף תושבים נותקו מגישה למים וביוב הוצף לרחובות. תוך מספר ימים צפויות הצפות בייב נוספות באזורים מאוכלסים רבים ומספר התושבים ללא גישה למים ימשיך לעלות.

40. ללא חשמל, ובהעדר אספקה של סולר רגיל, שיכול לשמש להפעלת גנראטורים לגיבוי, חברת המים ברצועת עזה (ה-CMWU) אינה יכולה לספק מים לתושבי עזה ואינה יכולה לטפל במי השפכים בצורה בטוחה.

תצהיר מטעם מר מאהר נג'אר, סגן מנהל חברת המים של עיריית החוף (CMWU), מצ"ב ומסומן 7/ע.

תצהיר משלים מטעם מר מונדאר שובלאק, מנהל חברת המים של עיריית החוף (CMWU), מצ"ב ומסומן 8/ע.

41. לדברי מר נג'אר :

"מאז תחילת המבצע הצבאי, ב-27 בדצמבר 2008, ובמיוחד מאז הפגיעה הקשה במערכות החשמל והמים בתחילת הפעולה הקרקעית, ב-3 בינואר 2008 [כך גם במקור, צריך להיות "2009"], לא יכולנו לספק מים ליותר מ-530,000 מתושבי רצועת עזה (כ-400,000 תושבים בעיר עזה ובצפון הרצועה, כ-100,000 תושבים באזור רפיח וכ-30,000 תושבים במרכז הרצועה). בנוסף, בשל מחסור בדלק ובחשמל לתחנות שאיבת הביוב, יותר ויותר בייב מצטבר ברחובות ופוגע בבריאותם ובבטיחותם של תושבי הרצועה. סכנה נוספת היא שמאגר מי השופכין בבית לאהיה עלול לעלות על גדותיו תוך שבוע ולסכן בכך את חייהם של 10,000 התושבים החיים בסביבותיו." (סעיף 3 לע/7)

42. מר נג'אר מסביר, כי ללא חשמל לאזורים נרחבים ברצועת עזה, התלות בגנראטורים נהייתה מוחלטת. אלא שכיוון שגם הסולר הרגיל הנדרש להפעלת הגנראטורים חסר, תפעול מערכות הביוב והמים חלקי עד לא קיים :

"מאתמול בלילה אין כלל אספקת חשמל בעיר עזה. כל הקווים המספקים חשמל מישראל לעיר עזה נסגרו עקב פגיעות מהפגזות ומהפצצות. תחנת הכוח המקומית סגורה מאז 30 בדצמבר בשל מחסור בסולר תעשייתי. החל מהיום, כל מערכת המים והביוב בעיר עזה ובצפון הרצועה תלויה לחלוטין בגנראטורים הפועלים על סולר." (סעיף 7 לע/7)

43. לגבי עיר עזה החשוכה, למשל, מסביר מר נג'אר כי הסולר אזל ב-25 מתוך 45 אתרי בארות וכתוצאה מכך יצאו אלו מכלל שימוש. שאר הבארות צפויות להפסיק את פעילותן עד ליום 7.1.2009.

44. מצב דומה קיים באזור הצפוני, שם הופסקה פעילותן של כ-20 מתוך 35 בארות המים. שאר הבארות צפויות להפסיק לפעול עד ליום 7.1.2009 (סעיפים 15-17 לע/7).

45. באזור רפיה, כ-70% מהאוכלוסייה צפויים לאבד את גישתם למים עד ליום 7.1.2009 (סעיף 20 לע/7).

46. באזור המרכז, נהרסו בהפצצות שלוש בארות מים ובכך נותקו 30,000 תושבים מגישתם למים. ללא חשמל, לא ניתן להעביר אליהם מים ממקומות אחרים (סעיף 22 לע/7).

47. יצוין, כי בבוקר של יום 7.1.2009 קיימו באת כוח העותרים שיחת טלפון נוספת עם מר שובלאק ובה נמסר כי למרבית הצער ובהתאם לצפי, **נכון ליום 7.1.2009 אזל הסולר בכל בארות המים ומשאבות הביוב ברצועת עזה וכתוצאה מכך, בעיר עזה ובאזור הצפוני, הופסקה כליל כל אספקה של מים. משמעות הדבר, הינה כי ליותר מ-800,000 תושבים נותקה לגמרי הגישה למים – ולחלק מהם לא היו מים זורמים למעלה מ-10 ימים.**

48. בשל הלחימה וההגבלות על תנועת אנשים בעזה כתוצאה מביתור הרצועה, ספק הדלק של ה-CMWU אינו יכול להוביל סולר לגנראטורים אשר מגבים את בארות המים. עד ל-4.1.2009 בקשות לתיאום הובלה בטוחה של הסולר לבארות המים ולמשאבות, אשר הוגשו באמצעות גורמים בינלאומיים, לא נענו (סעיף 24 לע/7), ע' 3 לע/4). ב-5.1.2009 נמסר לעותרת 1 מפי מונדאר שובלאק, מנהל חברת המים של עזה, כי רשות המים ברמאללה פנתה אליו עם מסר מישראל, לפיו ניתן לתאם יציאתם של טכנאים יחידים לשטח לצורך ביצוע תיקונים. אולם, כיוון שלפחות טכנאי אחד כבר נהרג במהלך ניסיונותיו לתקן נזקים למערכת המים, אחרים לא מעזים לצאת לשטח ללא ליווי של כוחות בינלאומיים. כוחות הצלב האדום, עם זאת, מוצפים בבקשות ליווי ואינם יכולים לספק את כולן. (ראו סעיף 3 לע/8).

49. בסך הכל, כתוצאה מהמחסור בחשמל ובסולר לגנראטורים, **למעלה מ-800 אלף תושבים נותרים ללא גישה למים.** עבור תושבים רבים נוספים, דיירי בניינים גבוהים, נותקה הגישה למים משום שללא חשמל בבתיים, לא ניתן לשאוב את המים לקומות העליונות ובכך – לא ניתן להגיע אליהם:

"הגיעו אלינו טלפונים רבים מתושבי העיר המתלוננים שאין להם כלל מים. רבים הצטיידו במיכלים של מי שתייה, אולם אין להם כלל מים לשירותים או לרחצה, לכביסה או לשטיפת כלים. בנוסף, כיוון שהם אינם יכולים לעזוב את בתיים, לא ברור מתי יוכלו לרכוש מי שתייה נוספים." (ראו סעיף 13 לע/7)

50. בנוסף יש לציין, כי לפי תצהירו של מר שובלאק, ישנה בעיה קשה בטיהור מי הבארות. בשל מגבלות התנועה תחת מטחי הירי הכבדים של הצבא הישראלי, לא ניתן להעביר כלור, המשמש לטיהור, לאתרי הבארות. ההערכה היא כי בחלק מהבארות כבר התכלה הכלור, אולם בהעדר גישה לבארות, אין דרך לבדוק מה גודל הבעיה. (ראו סעיף 5 לע/8)

ביוב מציף את הרחובות, קריסות נוספות צפויות

51. ללא חשמל להפעיל את משאבות מי השפכים, כבר החלו הצפות של ביוב, לרבות באזורים מאוכלסים, והפצות נוספות צפויות. לדברי מר נג'אר:

"בשל מחסור בדלק ובחשמל לתחנות שאיבת הביוב, יותר ויותר ביוב מצטבר ברחובות ופוגע בבריאותם ובבטיחותם של תושבי הרצועה. סכנה נוספת היא שמאגר מי השופכין בבית לאהיה עלול לעלות על גדותיו תוך שבוע ולסכן בכך את חייהם של 10,000 התושבים החיים בסביבותיו." (סעיף 5 לע/7)

52. מתוך 37 משאבות ביוב, חמש הפסיקו לפעול כליל ושאר המשאבות פועלות באופן חלקי בלבד. **בבית לאהיה, הביוב זורם לאזורים מאוכלסים. בעיר עזה, הביוב זורם לשטחים חקלאיים סמוכים.** רזרבות הסולר הרגיל ב-32 משאבות הביוב שנותרו צפויות לאזול עד לסוף השבוע (ראו סעיפים 23-26 לע/7).

53. יצוין, כי נכון ליום 7.1.2009, לפי מר שובלאק, למרבית הצער ובהתאם לצפי, אזל הסולר בכמעט כל משאבות הביוב ברצועת עזה.

54. לפי תצהירו של מר מונדאר שובלאק, עם תחילתה של הפלישה הקרקעית לעזה ביום 3.1.2009, נטשו המפעילים את מתקן טיהור השפכים בעזה, אשר אחראי על שאיבת 40-60 מליון ליטרים של מי שפכים לים מדי יום. בקשותיהם מהצלב האדום כי ילווה את המפעילים חזרה למתקן לא נענו. אי לכך, מיום שבת, 3.1.2009, מי השפכים נאגרים בלגונות ואין מי שיפעיל את הגנראטורים לצורך שאיבתם לים. בהתחשב בקיבולת של המתקן (60 מליון ליטר קיבולת אחסון מקסימאלית) ובהערכות לגבי כמות מי השפכים הזורמים למתקן (20 מיליון ליטר מדי יום, בהנחה שייצור מי השפכים קטן בהתאם לצמצום בצריכת המים), מר שובלאק צופה כי נכון ליום 6.1.2009 יעלה הביוב על גדותיו ויתחיל לזרום לאזורי המגורים ולאזורים החקלאיים שבסביבה. מר שובלאק ואנשיו אינם יכולים לגשת לאתר הביוב על-מנת לבדוק מה מצבו. (ראו סעיף 6 לע/8).

55. בנוסף, רמת הביוב באגם מי השפכים בבית לאהיה החל לעלות, בקצב של 1.5 ס"מ עד 2 ס"מ ליום, בשל שבירת משאבות הביוב, כתוצאה מניתוק החשמל. משאבות הביוב, אשר מורידות את רמת הביוב על מנת למנוע הישנות של ההצפה שהתרחשה במארס 2007, בה נהרגו חמישה תושבים, הופסקו כליל וקיים חשש להצפה נוספת של האגם, דבר שמסכן את שלומם של כ-10,000 איש המתגוררים באזור. (ראו סעיף 27 לע/7).

מזון

56. בשל המחסור בגז בישול, שובשה פעילותן של 37 מתוך 47 המאפיות ברצועת עזה. כ-23 מאפיות אינן פועלות כליל. כ-14 מאפיות פועלות רק לסירוגין, כשמקבלים זרם חשמל. ל-10

מאפיות בלבד נותר גז בישול לצורך אפייה. תושבי עזה מדווחים על קשיים רבים בהשגת לחם, קשיים שמחריפים לאור הקושי לנוע בתוך הרצועה. ראו ע' 2 לע/5).

4. פניותיהם של העותרים למשיב

57. בעקבות צמצום העברת הסולר התעשייתי לעזה על ידי מערכת הביטחון החל מיום 5.11.2008 פנתה העותרת 1 למשיב ולממלא מקום מתאם פעולות הממשלה בשטחים, אלוף (במיל') עמוס גלעד. במכתבה מיום 9 בנובמבר 2008, דרשה העותרת 1 כי תחודש לאלתר אספקת כל סוגי הדלק לרצועת עזה דרך נחל עוז וכי תכובד פסיקתו של בית המשפט העליון בפרשת אלבטיוני. העותרת 1 ציינה, כי עקב המחסור בדלקים, ייצור החשמל בתחנת הכוח הולך ופוחת, והתריעה מפני השבתת הפעילות ביום המחרת.

מכתבו של עו"ד ידין עילם למשיב מיום 9.11.2008 מצ"ב ומסומן ע/9.

58. נוכח דחיפות הפניה וכיוון שלא נתקבלה תשובה מהמשיב, שלחה העותרת 1 מכתב נוסף ביום 10 בנובמבר 2008, במטרה למנוע את החשכתה של עזה בניגוד מוחלט למשפט הבינלאומי.

מכתבו של עו"ד ידין עילם למשיב מיום 10.11.2008 מצ"ב ומסומן ע/10.

59. בתגובה לפניה זו שלח עו"ד אחז בן-ארי, יועמ"ש שר הביטחון, מכתב לעותרת 1 ביום 10 בנובמבר 2008 ובו ציין כי "הספקת הסולר עוכבה בימים האחרונים בשל מטחי קסאמים לעבר ישראל. ירי זה, המיועד לפגוע במטרות אזרחיות בשטח המדינה, מסכן גם את פעילות ההספקה של טובין ובכלל זה דלק". עוד "בן-ארי הוסיף, כי ניתנה הנחייה לחדש את הספקת הסולר ככל שלא יבוצע ירי אשר ישבש פעילות זו.

מכתבו של עו"ד אחז בן-ארי לעותרת 1 מיום 10.11.2008 מצ"ב ומסומן ע/11.

60. אולם, חרף האמור במכתבו של עו"ד בן-ארי, לאחר מספר ימים במהלכם הועברה כמות מועטה של סולר תעשייתי (650,000 ליטרים מתוך 2.2 מליון להם התחייבה מערכת הביטחון בפרשת אלבטיוני), פנתה העותרת 1 שוב לעו"ד אחז בן-ארי ביום 16.11.2008, בטענה כי הצהרותיו ממכתבו הקודם אינן מקוימות בפועל ובדרישה כי תחודש אספקה מלאה של סולר, דלקים וגז בישול לטובת צרכי האוכלוסייה האזרחית בעזה. במכתב זה הדגישה העותרת 1 כי הספקת סולר לייצור חשמל הינה חובתה של מדינת ישראל מכוח המשפט הבינלאומי וכי מניעת האספקה כאמצעי לחץ על החמאס מהווה ענישה קולקטיבית האסורה באופן חד משמעי על-ידי הדין ההומניטארי.

61. העותרת 1 הביעה דאגה מהתבטאויות רבות בתקשורת של גורמי הביטחון, לפיהן אספקת הדלק מנועת לא בשל סיכון בטחוני קונקרטי למעברים אלא בשל החלטה "להגיב" להפרות של

הסכם הרגיעה על ידי מניעת אספקת דלק לתושבי רצועת עזה. כך נמסר על ידי העותרת 1 למשיב במכתב:

"חוששני, כי מאז השגת ה'רגיעה' ביוני 2008, התמונה שמסתמנת באשר למדיניות פתיחת המעברים שונה מאוד מהתחייבויות שנמסרו לבג"ץ. מאז שהושגה ה'רגיעה', נסגרו המעברים לרצועת עזה כצעד ענישתי יום לאחר שהתבצע ירי לעבר ישראל. כמו כן, במקרים כאלה נסגרו כל המעברים, ללא שום ניסיון נראה לעין להתיר את האספקה בדרכים חלופיות. סגירות אלו נעשו תוך הצהרות מבכירים במערכת הביטחון כי הן נעשות כתגובה להפרת ה'רגיעה' ולא מתוך רצון למנוע איום קונקרטי על מעבר מסוים (ההדגשה הוספה-ת.פ.ש.ב.)."

בכירים במערכת הביטחון אף הצהירו בריש גלי, כי סגירת המעברים (וכן מניעת אספקת מוצרים חיוניים) הינה תגובה להפרת ההבנות המדיניות שהושגו במסגרת ה"רגיעה" ואינה צעד שננקט על מנת למנוע סיכון קונקרטי למעבר מסוים.

ראו, למשל, הצהרות של גורמי הביטחון אשר הובאו בכתבה של יובל אזולאי בעיתון "הארץ" מיום 21.10.2008, שכותרתה: "פלשתינאים ירו קסאם מרצועת עזה ופגעו סמוך לנתיב העשרה; ברק: לסגור את המעברים":

"בעקבות הירי קיים ברק התייעצויות עם גורמים בטחוניים בסיומם החליט על סגירת המעברים בין ישראל ועזה, החל ממחר. בכך שומרת ישראל על דפוס התגובה הרגיל שלה לפיו, ירי גורר סגירת מעברים."
<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1030205.html>

כן ראו כתבה מיום 11.10.2008 בעיתון "הארץ" שכותרתה: "תושבים בעזה: המחסור בדלק גורם להפסקות חשמל ברחבי הרצועה", ולפיה:

"מצה"ל מסרו, כי משלוחי הדלק נעצרו בעקבות חידוש ירי הקסאם בשבוע שעבר."
<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/1035718.html>

לאור הצהרות אלו, ביקשה העותרת 1 במכתבה מענה לשאלות קונקרטיות לגבי מדיניות מערכת הביטחון בנוגע לאספקת דלקים, גז וציוד הומניטארי לרצועת עזה.

מכתבו של עו"ד ידין עילם לעו"ד אחז בן-ארי מיום 16.11.2008 מצ"ב ומסומן ע/12.

62. משלא נתקבלה כל תגובה מהמשיב או מי מטעמו למכתבה האחרון של העותרת 1, שבה ופנתה זו ביום 20 בנובמבר 2008 לעו"ד אחז בן-ארי. במכתבה התייחסה העותרת 1 למצב הנוהג בשטח ולפער בינו לבין הוראות בית המשפט והתחייבויותיה של מערכת הביטחון בפרשת אלבסיוני. נוכח זאת, דרשה העותרת 1 שוב כי המשיב ימלא את חובותיו על-פי הדין הבינלאומי והמקומי וכי יחדש את הספקת הסולר, הדלקים והגז לרצועה באופן מיידי.

מכתבו של עו"ד ידין עילם לעו"ד אחז בן-ארי מיום 20.11.2008 מצ"ב ומסומן ע/13.

63. גם פניה זו נותרה ללא מענה, ועל כן פנתה העותרת 1 שוב ביום 25 בנובמבר 2008 והפעם הבהירה כי אם לא תקבל מענה לפניוּתיה, תיאלץ לשקול פנייה לערכאות.

מכתבו של עו"ד ידין עילם לעו"ד אחז בן-ארי מיום 25.11.2008 מצ"ב ומסומן ע/14.

64. ביום 11 בדצמבר 2008 השיב עו"ד אחז בן-ארי לפנייה אחרונה זו של העותרת 1 וכך כתב:

"לא יעלה על הדעת שחיילי צה"ל ישליכו את נפשם מנגד כדי לאפשר מעבר של סחורות הומניטאריות לפלסטינים תחת אש פלסטינית. אם מניעת האספקה טורדת אותך, אציע שבמקביל למכתביך למערכת הביטחון תפנה גם לממשלת החמאס השולטת ברצועה ותקרא לה למנוע ירי לעבר ישראל."

ועוד כתב עו"ד בן-ארי, כי על אף שהעדר אספקה סדירה של חשמל גורמת מצוקה לאוכלוסיה האזרחית, אין בה משום "ענישה קולקטיבית". לטענתו של עו"ד בן-ארי מונח זה אינו רלוונטי לסיטואציה המשפטית הקיימת ברצועת עזה.

עו"ד בן-ארי נמנע מלהשיב לשאלות של העותרת 1 ובייחוד על השאלה האם המעברים נסגרים בשל התרעות קונקרטיות והאם נעשים ניסיונות להעביר את הדלק בערוצים חלופיים.

מכתבו של עו"ד אחז בן-ארי לעותרת 1 מיום 11.12.2008 מצ"ב ומסומן ע/15.

65. ביום 17 בדצמבר 2008 הועברה למשיב כמו גם לשרי ממשלה נוספים חוות דעת מטעם העותרת 1, "הגדרת הסגר על עזה: ענישה קולקטיבית", לפיה ההגבלות על מעבר סחורות ואנשים מרצועת עזה ואליה אינן מהוות מצור, הסגר או סנקציה כלכלית, כי אם סגר שהוטל משיקולים פסולים של ענישה קולקטיבית נגד אזרחים חפים מפשע.

המכתב המלווה את חוות הדעת ושנשלח למשיב מטעם העותרת 1 ביום 17.12.2008 מצ"ב ומסומן ע/16.

חוות הדעת המלאה "הגדרת הסגר על עזה: ענישה קולקטיבית" מצ"ב ומסומנת ע/17 וכן זמינה בקישור:

http://www.gisha.org/UserFiles/File/publications_/Gaza%20Closure%20Defined-Heb.pdf

בתגובה כתב עו"ד אחז בן-ארי לעותרת 1 ביום 23 בדצמבר 2008 כי "כפי שניתן לשער, איננו שותפים לדעתכם, הנחות היסוד המשפטיות שלכם אינן מקובלות עלינו וכך גם – המסקנות."

מכתבו של עו"ד אחז בן-ארי מיום 23.12.2008 מצ"ב ומסומן ע/18.

66. ביום 24 בדצמבר 2008 השיבה העותרת 1 ישירות לשני מכתביו של עו"ד אחז בן-ארי ולטענות השונות שהעלה בהם, ביניהן כי חסימת מעבר הדלקים אינה מהווה ענישה קולקטיבית, כמו גם להצעתו המועילה לעותרת 1 כי תפנה לחמאס בבקשת סעד. תגובתה של העותרת 1 התבססה על הדין הבינלאומי והפסיקה הישראלית והתייחסה להתבטאויות שונות של גורמי מערכת הביטחון לפיהן מניעת אספקת הסחורות כרוכה בירי רקטות לעבר מדינת ישראל גם כאשר

אלו אינן מסכנות כלל וכלל את המעברים עצמם. העותרת 1 חזרה על שאלותיה הקודמות וביקשה מענה נקודתי להן.

מכתבה של עו"ד שרי בשי מיום 24.12.2008 מצ"ב ומסומן ע/19.

67. מכתב זה לא זכה לתשובה וביום 1 בינואר 2009 פנתה העותרת 1 למשיב, הפעם בשם של עשרה ארגוני זכויות אדם, בדרישה לחדש את אספקת הדלקים לרצועת עזה, נוכח מצבה הקשה של האוכלוסייה האזרחית בעזה בעקבות תקיפות חיל האוויר הישראלי שם החל מיום 27.12.2008. העותרת 1 הדגישה, כי על פי הדין ההומניטארי ופסיקתו של בית המשפט העליון, חובתו של המפקד הצבאי היא לדאוג לצרכיה ולשלומה של האוכלוסייה האזרחית בעזה, וכי מחובה זו נגזרת גם חובתו של המפקד הצבאי להתארגן מראש לקראת פעילות צבאית אשר צפויה לייצר צרכים הומניטאריים. בנוסף, ביקשה העותרת 1 בפעם החמישית מענה לשאלותיה באשר למדיניות מערכת הביטחון בנוגע לאספקת דלקים לרצועה.

מכתבה של עו"ד שרי בשי, בשם של ארגוני זכויות האדם, למשיב מיום 1.1.2009 מצ"ב ומסומן ע/20.

68. בטרם קיבלה העותרת 1 מענה לפנייתה זו, החלה ביום שבת, 3 בינואר 2009, התקיפה הקרקעית של הצבא ברצועה. תקיפה זו הביאה להחרפה משמעותית של הנזק לתשתיות האזרחיות. בעקבות דיווחים שקיבלה העותרת 1 מתושבי עזה והדחיפות הרבה שעלתה מהם, שלחה העותרת 1 פניה נוספת ובהולה ביום ראשון, 4 בינואר 2009, לה צירפה תצהיר של מר מאהר נג'אר (ראו ע/7), סגן מנהל רשות המים ברצועת עזה, המעיד על ממדי ההרס וההשלכות הצפויות כתוצאה מהפגיעה בתשתיות המים, הביוב והחשמל.

מכתבה של עו"ד שרי בשי מיום 4.1.2009, בצירוף תצהירו של מר מאהר נג'אר, מצ"ב ומסומן ע/21.

69. באותו ערב, ביום 4.1.2009, יצרה באת-כוח העותרים, עו"ד תמר פלדמן, קשר טלפוני עם לשכת המשיב וביקשה לאשר כי הפנייה התקבלה. עו"ד רות בר, עוזרת שר הביטחון, מסרה לעו"ד פלדמן כי אין בכוונת לשכתה להשיב למכתבים נוספים בעניין אספקת הדלק משום שתשובה עקרונית כבר נמסרה לעותרת 1 על ידי עו"ד בן-ארי.

70. ביום 5.1.2009, לפי דיווחים מהמשרד לתיאום עניינים הומניטאריים ומגורמים פלסטיניים העובדים במסוף נחל עוז, הועבר באמצעות הצינורות התת-קרקעיות במסוף נחל עוז כמות של כ-215,000 ליטר סולר תעשייתי וכמויות קטנות של סולר רגיל וגז בישול. **כמות זו של סולר תעשייתי מהווה פחות ממחצית הצריכה היומית של תחנת הכוח בעזה ואיננה מספקת להפעלת התחנה. נכון לכתיבת שורות אלו, תחנת הכוח עודנה סגורה.**

71. בערב ה-6.1.2009 פרסם משרד ראש הממשלה הודעה, לפיה ישראל תקים מסדרון הומניטארי ברצועת עזה לצורך מתן אפשרות לחלוקת סיוע לאוכלוסייה: "המדובר בפתיחת אזורים גיאוגרפים לפרקי זמן מסויימים במהלכם יכולה האוכלוסייה להצטייד ולקבל את הסיוע."

הודעת בדבר הסדר הומניטארי לתושבי רצועת עזה מיום 6.1.2009 מצ"ב ומסומנת ע/22.

בבוקר של יום 7.1.2009 פנתה ב"כ העותרת ללשכת מתאם הפעולות בשטחים בבקשה דחופה לקבל פרטים על אודות התכנית. נמסר לב"כ העותרת כי עליה לפנות לסרן חוסאם דגש. למשך שעות הבוקר ניסתה ב"כ העותרת ליצור קשר טלפוני עם סרן דגש, אולם לא היה מענה.

באותו בוקר של יום 7.1.2009 התקבלה הידיעה, כי אספקת המים לעיר עזה ולאזור הצפוני (800,000 איש) הופסקה כליל וכי אזל הסולר ברוב רובן של משאבות הביוב ברצועת עזה.

למיטב ידיעת העותרים הסיוע המדובר ב"מסדרונות" אינו כולל העברת סולר, ודאי לא סולר תעשייתי, שהרי סולר תעשייתי מועבר בכמויות גדולות ומובל במיכליות ולא ניתן לספקו בתחנות חלוקה של מזון ומצרכים. אי לכך, גם אם התכנית האמורה תבוצע כסדרה, לא יהיה בה כדי לתת מענה לבעיית החשמל והשלכותיה ההרסניות על מערכות המים והביוב כמו גם על מוסדות הומניטאריים חיוניים אחרים, כמפורט לעיל.

ה. הטיעון המשפטי

1. המסגרת הנורמטיבית

72. על פעולותיו של המשיב ברצועת עזה, במהלך המבצע הצבאי הנוכחי כמו גם קודם לו, חלים הדינים ההומניטאריים, הם דיני הלחימה. עקרון יסוד של דיני הלחימה, אשר קנה לו מעמד של דין מנהגי מחייב, הוא כי במסגרת לחימה, עימות מזוין, כיבוש או הפעלת שליטה על-ידי כוח צבאי בשטח שאינו בריבונותו, האוכלוסייה האזרחית בשטח זה נחשבת ל"אוכלוסייה מוגנת" (ראו ארנה בן-נפתלי ויובל שני, המשפט הבינלאומי בין מלחמה ושלום, 175-184 (2006)). המפקד הצבאי מחויב לדאוג לשלומה ולצרכיה בהתאם להוראות אמנת האג בדבר דיניה ומנהגיה של המלחמה ביבשה (1907) (להלן: "אמנת האג הרביעית") ואמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה מיום (1949) (להלן: "אמנת ג'נבה הרביעית").

73. על-פי סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית, החל על מצב לחימה ועל מצב של כיבוש כאחד, ישראל מחויבת לנהוג בתושבי עזה ב"דרך-ארץ לגופם, לכבודם, לזכויותיהם המשפחתיות, לאמונתם ולפולחנם, לנימוסיהם ולמנהגיהם. היחס אליהם יהא תמיד אנושי, והם יוגנו במיוחד מפני כל מעשי אלימות או איומי אלימות..." (ראו גם סעיף 46 לאמנת האג בדבר דיניה ומנהגיה של המלחמה ביבשה משנת 1907). מעקרון יסוד זה נגזרות מחויבויות שונות של המשיב, כפי שיפורט להלן.

74. בנוסף ובמקביל לדין ההומניטארי, חלים תמיד גם עקרונות וכללי הדין הבינלאומי בדבר זכויות האדם (ראו את חוות דעתו של בית הדין הבינלאומי לצדק בעניין חוקיות השימוש בנשק גרעיני (1996(I) I.C.J 226, 240) ואת פסיקותיו של בית המשפט העליון בבג"ץ 3239/02 מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, פ"ד נז(2) 349; בג"ץ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל (טרם פורסם), בפסקה 27; בג"ץ 1890/03 עיריית בית לחם נ' מדינת ישראל (טרם פורסם), בפסקה 15; ובג"ץ 13/86 שאהין נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד מא(1) 197, 210. כן ראו המשפט הבינלאומי בין מלחמה ושלום, ע' 220-221, 242-244).

75. מובן כי בנוסף לדין הבינלאומי, כפוף המשיב בכל עת למשפט החוקתי ולמשפט המנהלי המקומי, לרבות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (סעיף 11 לחוק). לחובות המשיב הנגזרות מהדין הישראלי נתייחס בהמשך הדברים. ראשית נפנה לחובותיו הקונקרטיים של המשיב כלפי האוכלוסייה האזרחית בעזה מתוקף שליטתו ברצועה ככלל ומתוקף הפעילות הלוחמתית הנוכחית בפרט.

2. חובתה של ישראל לדאוג לצרכי האוכלוסייה שתחת שליטתה

76. בפרשת אלבטיוני קבע בית המשפט הנכבד כי חובותיה של מדינת ישראל כלפי תושבי עזה נובעות מעצם הלחימה השוררת בין ישראל לבין גורמים חמושים ברצועת עזה, כמו גם "ממידת שליטתה של מדינת ישראל במעברי הגבול שבינה לבין רצועת עזה; וכן מהמצב שנוצר בין מדינת ישראל לבין שטח רצועת עזה לאחר שנות השלטון הצבאי הישראלי באזור, אשר בעקבותיו נוצרה לעת הזו תלות כמעט מוחלטת של רצועת עזה באספקת החשמל מישראל." (סעיף 12 לפסק הדין).

77. אכן, שליטתה של ישראל באספקת הסחורות לעזה, בצירוף שליטתה בפועל בייצור החשמל (המוגבל ממילא) בעזה, מייצרים תלות כמעט מוחלטת של רצועת עזה בישראל לצורך קבלת חשמל, סולר תעשייתי, סולר, בנזין וגז לבישול – **תלות אשר על-פי דיני הלחימה ופסיקתו של בית המשפט הנכבד, מקימה חובה לישראל לדאוג לאספקת סדירה של כל אלו, בהתאם לצרכי האוכלוסייה.**

78. בין אם מכוח עצם השליטה במעברים (פרשת אלבטיוני, סעיף 12) ובין אם מכוח דיני הכיבוש (ראו כובשים מנותקים: מעמדה המשפטית של רצועת עזה (ינואר 2007), זמין בקישור: http://www.gisha.org/UserFiles/File/publications_/Hebrew%20Position%20Paper%20for%20website.pdf), מוטלת על המשיב, כמי שמפעיל שליטה על השטח, חובה מוגברת לדאוג לצרכי האוכלוסייה האזרחית המתגוררת בו.

79. במהלך הכיבוש של ישראל את השטחים הפלסטיניים שב בית המשפט הנכבד וקבע כי חובתו של המשיב ושל המפקד הצבאי מטעמו "לדאוג לתקינות סדרי החיים... חלה על צרכי החיים המגוונים של התושבים, ובהם צרכי סעד, תברואה, כלכלה, חינוך, חברה וכיוצא באלה צרכים שאדם בחברה מודרנית נזקק להם." (בג"ץ 10356/02 הס נ' כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(3) 443, 461 (2002)). בבג"ץ 256/72 חברת החשמל למחוז ירושלים בע"מ נ' שר הבטחון, פ"ד כז(1), 124, (1972) התייחס בית המשפט הנכבד מפורשות לחובתו של המפקד הצבאי לנקוט אמצעים אקטיביים על-מנת לספק חשמל לאוכלוסייה האזרחית:

"אספקת חשמל הדרוש לצרכי האוכלוסייה המקומית שייכת ללא ספק לתפקידים המוטלים על השלטון הצבאי, כדי להבטיח את חייה התקינים של האוכלוסייה ... פעילות זו באה למלא את חובת הממשל לדאוג לרווחתה הכלכלית של אוכלוסיית האזור." (ע' 138 לפסק הדין)

דברים אלו שנכתבו בשנת 1972 תקפים ביתר שאת במציאות החיים של 2009. (ראו גם בג"ץ 202/81 טביב נ' שר הביטחון, פ"ד לו(2) 622 (1981)).

80. העותרים טענו בעבר וטוענים אף עכשיו כי שליטתה של ישראל בעזה – המתבטאת בשליטה על המעברים בין עזה לישראל, במרחב האווירי והימי, במרשם האוכלוסין, במערכת המיסוי וכיוצ"ב – מייצרת לישראל חובה מתמשכת לדאוג לתקינות סדרי החיים בעזה, ובכלל זאת לאספקת החשמל והאמצעים הנדרשים לייצור חשמל. **כיוון של ישראל שליטה כמעט בלעדית על אספקת החשמל לעזה, הרי שמוטלת עליה חובה ברורה לספקו לפי צרכי האוכלוסייה.**

81. על אחת כמה וכמה משנכנסו כוחות הצבא פיסית לתוך רצועת עזה ביום 3.1.2009 והחלו להפעיל שליטה קרקעית על שטחים נרחבים ברצועה. **השליטה הפיסית בעזה ונגישותו של הצבא לאוכלוסייה שבשליטתו מקימה למשיב חובה חיובית מוגברת לדאוג בכל דרך לאספקת צרכי האוכלוסייה האזרחית ברצועה.** אם בפרשת אלבסיוני קבע בית המשפט הנכבד כי אחריותו של המשיב מופחתת בשל חוסר שליטתו על הנעשה בתוך רצועת עזה, הרי שכעת – כאשר חיילים מטעם המשיב משתלטים על חלקים נרחבים מהרצועה, לרבות אזורים סמוכים למעברים ולתחנת הכוח של עזה – חובתו של המשיב גוברת, בהתאם לשליטה המוגברת שהוא מפעיל.

82. בפרט, **על המשיב להבטיח את תפעולם הראוי של מוסדות הרפואה בשטח (סעיף 56 לאמנת ג'ינה הרביעית); עליו להבטיח במלוא האמצעים שברשותה את אספקת המזון והתרופות לאוכלוסייה; ועליו למלא את מחסורו של השטח במזון, בתרופות ושאר מצרכים חיוניים, אם אין מקורותיו של השטח מספיקים (סעיף 55 לאמנת ג'ינה הרביעית). אם קיים מחסור באספקה לאוכלוסייה האזרחית, על מדינת ישראל מוטלת חובה לנקוט בכל האמצעים העומדים לרשותה כדי להקל על האספקה (סעיף 59 לאמנת ג'ינה הרביעית).** בנוסף, לפי סעיף 63 לאמנת ג'ינה, על המשיב מוטלת חובה להקל על פעולותיהם של ארגוני סעד, לרבות הצלב האדום, כמו גם על שירותים ציבוריים, כגון חברת המים והביוב.

83. **חובות אלו הינן חובותיו של המשיב, ואין בקבלת סיוע מגורמים חיצוניים כדי לשחרר אותו מחובתו זו** (סעיף 60 לאמנת ג'נבה הרביעית, בג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, פ"ד נח(5) 385, 398 (2004)). משמע, כי מימון סחורות ואמצעי קיום על-ידי גורמים שלישיים (כגון מימון הסולר התעשייתי על-ידי גורמים אירופאים) אינה פוטר את ישראל מחובתה להעביר, לספק, ובמידת הצורך לממן, את מלוא צרכיה ההומניטאריים של האוכלוסייה בעזה.

כיוון שתפקוד המערכות האזרחיות ברצועת עזה, ובכלל זאת בתי חולים, מערכת המים והביוב ומערכות ייצור ושימור המזון, תלוי באספקת חשמל, דלק וחלקי חילוף, חובותיו של המשיב כוללות גם את החובה לאפשר אספקה סדירה של חשמל, דלק וחלקי חילוף.

3. החובה לדאוג לשלומה ולצרכיה של האוכלוסייה האזרחית בזמן לחימה

84. לפי דיני העימות המזוין מחויב המשיב לדאוג לצרכיהם של תושבי רצועת עזה ולתפקוד המערכות האזרחיות. חובות אלו, לרבות החובה להקל על העברתם של ציוד ומוצרים הומניטאריים ולאפשר את פעולותיהם של ארגוני סעד, מעוגנות, בין היתר, בסעיפים 3, 13, 16, 18, 19, 23 ו-30 לאמנת ז'נבה, המתייחסים למצבים של עימות מזוין. לפי סעיפים אלה, על המשיבים לאפשר את המעבר החופשי של ציוד הומניטרי, ביחוד לשם טיפול בילדים ובחולים.

85. **קשיים בטחונים, לרבות סכנות הנשקפות מהלחימה, אינם פוטרים את המשיב מחובותיו ההומניטאריים כלפי תושבי עזה.** אם קיימות בעיות אובייקטיביות המקשות על תיקון קווי החשמל, פתיחת מסוף נחל עוז או מסופים אחרים, או העברת הדלק מנחל עוז למתקנים החיוניים ברצועת עזה, על המשיב - כמי ששולט בגבולותיה של רצועת עזה ובאזורים נרחבים משטחה ומונע אספקת דלק לתוכה - לפתור בעיות אלו ולמצוא חלופות אשר יקיימו את חובותיו כלפי האוכלוסייה האזרחית.

86. בבג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, פ"ד נח(5) 385 (2004) (אשר עסק בחובותיו המשפטיות של המפקד הצבאי כלפי האוכלוסייה האזרחית בעת הלחימה ברפיח בשנת 2004, להלן: "פרשת רפיח"), קבע בית המשפט העליון כי חובתו של המפקד הצבאי על-פי הכלל הבסיסי של הגנה על האוכלוסייה האזרחית (סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית) הינה כפולה: "ראשית, עליו להימנע מפעולות אשר פוגעות בתושבים המקומיים. זוהי חובתו השלילית; שנית, עליו לעשות פעולות הנדרשות כדין המבטחות כי התושבים המקומיים לא ייפגעו. זו חובתו החיובית..." שתי החובות הללו – אשר הגבול ביניהן הוא דק –

צריכות להיות מופעלות בסבירות ובמידתיות על-פי צורכי הזמן והמקום. " (ע' 396 לפסק הדין; ראו גם המשפט הבינלאומי בין מלחמה ושלוש, ע' 179).

87. לאור זאת, בחן בית המשפט את חובותיו הנגזרות של המפקד הצבאי כלפי האוכלוסייה בעת פעילות לוחמתית, ובכלל זאת חובתו לדאוג לאספקתם של מים, חשמל, ציוד רפואי, תרופות ומזון. ביחס לאלו, **חובתו של המפקד הצבאי היא להבטיח, כי באזור הקרבות יימצא ציוד מספיק ועליו להביא עניין זה בחשבון במסגרת ההתארגנות לקראת מבצע צבאי** (ע' 398 לפסק הדין). ביחס לציוד רפואי קבע בית המשפט, כי על המפקד הצבאי "לבחון מראש את המערך הרפואי במקום ואת יכולתם של בתי החולים המקומיים לתת שירות רפואי סביר בעת הקרבות. יש להכין מראש ציוד רפואי למקרה של מחסור; יש לאפשר הכנסת ציוד רפואי ממקורות שונים כדי להקל את המצוקה; יש לקיים, ככל האפשר, קשר עם שירותי הרפואה המקומיים. החובה היא של המפקד הצבאי, ואין בקבלת סיוע מגורמים חיצוניים כדי לשחרר אותו מחובתו זו (השווה סעיף 60 לאמנת ג'נבה הרביעית). " (ע' 398 לפסק הדין).

88. דברים אלו יפים גם לענייננו. **הצמצום היזום באספקת הדלק לרצועת עזה מאז יום 28.10.2007 וחסימת האספקה של הסולר התעשייתי לרצועה מאז יום 4.11.2008 הגבילו בצורה חמורה עד מלאה את יכולת ייצור החשמל בעזה, ובכך שיבשו את פעילותם של מוסדות הומניטאריים חיוניים. מחסור זה היה ידוע היטב למשיב, שכן שהוא עצמו יצר אותו באופן מכוון ואם אין די בכך, הרי שהעותרת 1 התריעה בפניו על המחסור הגובר לא פעם ולא פעמיים.**

89. אכן, האישור שנתן בית המשפט הנכבד למדיניות הקיצוצים, במסגרת פרשת אלבטיוני, ניתן בכפוף להתחייבות, לפיה "המדינה עוקבת אחר המצב ברצועת עזה, ומאפשרת את אספקת כמות הדלק והחשמל הדרושה לצרכים ההומניטאריים החיוניים באזור". משהפר המשיב את חובה זו והוכיח כי אין הוא מסוגל לשלוט בתוצאות ההרסניות של מניעת אספקת חשמל ודלק – על המשיב היה לשאת באחריות לתקן את הפגם ולדאוג לאספקה מספקת של חשמל למערכות החיוניות בעזה.

90. לאור זאת, צפוי היה כי במסגרת המבצע הצבאי יוחרף המחסור עד כדי פגיעה ממשית ומיידית בגופם, בבריאותם ובכבודם של תושבי רצועת עזה. **המשיב היה צריך להיערך למצב זה ומשלא עשה כן, עליו לדאוג לספק את החסר כעת, באופן מלא ומייד.**

91. בדומה, כיוון שבמסגרת הפעילות המלחמתית הפציץ הצבא את תשתיות החשמל וכן את המנהרות אשר, לאור מניעת האספקה דרך נחל עוז, היוו ערוץ חלופי מוגבל וחלקי לאספקת סוגי גז וסולר אחרים, להם שימושים יומיומיים והכרחיים, על המשיב החובה לדאוג לאספקתם של אמצעים אלו בערוצים אחרים.

92. דבריה של הנשיאה בייניש בפרשת דפ"ח משקפים היטב את מחויבותיה של ישראל לפי הדין הבינלאומי:

"מצטרפת אני לקביעתו של הנשיא כי יש ליצור כלים מוסדיים שיהיו ערוכים מראש למימוש הצורך להוציא לפועל את הכללים ההומניטריים הנדרשים בעת לחימה. הדבר מחייב הקמת תשתית ראויה והיערכות לוגיסטית בטרם נקיטה באמצעים צבאיים, בין היתר כמתחייב מהיקף המבצע הצבאי המתוכנן. מתחייבת הבטחת אספקת אמצעים רפואיים, ציוד ותרופות ומתן אפשרות להזרמתם לשטח הלחימה, אספקת שירותים חיוניים לאוכלוסיה האזרחית – מזון ומים, הכנת אמצעים חלופיים לתשתית קיימת שעלולה להיפגע והיערכות הולמת לפינוי הפצועים ולקבורת החללים. כך גם ביחס ליתר העניינים הצפויים והידועים מראש. לא פחות חשוב מכך, מתחייב קיומו של מנגנון יעיל שתפקידו לעקוב אחר צורכי האוכלוסיה, מחד גיסא, ולתאם עם כוחות העזר שהצבא נשען עליהם במצב כזה – ארגונים הומניטריים, רשויות מקומיות וגופים המייצגים את האוכלוסיה כלפי הצבא – מאידך גיסא." (ע' 411 לפסק הדין, ההדגשה הוספה – פ.ו-ש.ב.).

ראו גם בג"ץ 3114/02 ברכה נ' שד הביטחון, פ"ד נו(3), 11: "גם בתקופת לחימה יש לקיים את הדינים החלים על לחימה. יש לעשות הכל כדי להגן על האוכלוסייה האזרחית".

93. העותרים מודעים לכך כי המצב בשטח עשוי להקשות על אספקת דלק וחלקי חילוף וכן על תיקון קווי החשמל. ברם, העותרים טוענים כי ככל שיתעוררו קשיים באספקת הדלק בתוך רצועת עזה בשל הלחימה וככל שיידרשו תיקונים לקווי החשמל – בין אם מדובר בתיקונים בצד הישראלי ובין אם מדובר בתיקונים בצד הפלסטיני שצוותים פלסטיניים יתקשו לבצע בשל הלחימה – על המשיב למצוא את הדרך להתגבר עליהם אלה ולדאוג לכך שלמתקנים הומניטאריים חיוניים יסופקו חשמל ודלק. חובה על המשיב, כמי שצריך היה לצפות מראש שלאחר שנה וחצי של קיצוץ יזום באספקת כל סוגי הדלק לרצועת עזה, מבצע צבאי רחב היקף יפגע נואשות במתקנים הומניטאריים חיוניים ויגרום נזק אדיר לאוכלוסייה האזרחית. נשוב ונדגיש, כי חובה זו מוטלת על המשיב גם אם מימושה כרוך בסיכונים.

94. חייהם ושלומם של אזרחים תושבי עזה נתונים כעת בסכנה רבה, בשל קריסת התשתיות ההומניטאריות. על המשיב לקבל אחריות כלפי 1.5 מיליון תושבי רצועת עזה, אשר זקוקים למערכת בריאות, מערכת מים וביוב ושירותים חיוניים נוספים דווקא כעת, כאשר הלחימה פוגעת בשלומם, בבריאותם וברווחתם.

4. החובה להגן על הזכות לחיים ועל הזכויות הנגזרות ממנה

95. כאמור, דיני זכויות האדם הבינלאומיים חלים בעת כיבוש, שליטה אפקטיבית ולחימה במקביל לדינים ההומניטאריים (לעיל פסקה 74). גישה זאת עולה בקנה אחד עם גישת ועדת זכויות האדם של האו"ם, בהתייחסה לתחולת האמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות על פעולות ישראל בשטחי עזה והגדה:

“The Committee reiterates the view, previously spelled out in paragraph 10 of its concluding observations on Israel's initial report (CCPR/C/79/Add.93 of 18 August 1998), that the applicability of the regime of international humanitarian law during an armed conflict does not preclude the application of the Covenant, including article 4 which covers situations of public emergency which threaten the life of the nation. Nor does the applicability of the regime of international humanitarian law preclude accountability of States parties under article 2, paragraph 1, of the Covenant for the actions of their authorities outside their own territories, including in occupied territories.” (Concluding Observations of the Human Rights Committee, Israel, para 11, U.N. Doc. CCPR/CO/78/ISR (2003))

96. על-פי סעיף 4 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות, הזכות לחיים הינה זכות יסוד בלתי הדירה עליה יש להגן בשעת חירום כבשגרה. כדברי ועדת האו"ם לזכויות אדם בהערה כללית (General Comment) מסעיף 14 :

“[. . .] the right to life enunciated in the first paragraph of article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights is the supreme right from which no derogation is permitted even in time of public emergency.”

63. הזכות לחיים מעוגנת גם בסעיף 6 לאמנה בדבר זכויות הילד, 1989. וסעיף 38 (4) לאמנה זו קובע כי :

“In accordance with their obligations under international humanitarian law to protect the civilian population in armed conflicts, States Parties shall take all feasible measures to ensure protection and care of children who are affected by an armed conflict.”

64. מכאן עולה הגישה העקבית כי השמירה על הזכות לחיים, והחובה לנקוט באמצעים מעשיים על מנת להבטיח שזכות זו לא תיפגע, חלה גם וביתר שאת בעת מאבק מזוין. ויודגש, הפגיעה במערכת הבריאות והמים ברצועת עזה מסכנת את שלומה ובריאותה של האוכלוסייה האזרחית, ובמיוחד של הילדים והמאושפזים בקרבה, כפי שפורט לעיל בחלק העובדתי.

65. נציין עוד, כי הזכות לבריאות והזכות לקבל טיפול רפואי מעוגנות בזכות עצמן בסעיף 12 לאמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות.

5. חובותיה של ישראל בהתאם למשפט הישראלי

66. בהתאם למשפט הישראלי, הזכות לחיים היא זכות חוקתית בסיסית הנתונה לכל אדם. זכות זו נגזרת מעקרון קדושת החיים, המהווה עקרון יסודי בשיטת המשפט הישראלית. זכות זו מעוגנת גם בסעיף 1 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע את עקרונות היסוד של זכויות היסוד בישראל: "זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין".

67. גם סעיף 4 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מעגן את הזכות לחיים בקובעו כי "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו".

68. הזכות להגנה על החיים ועל הגוף כוללת בחובה את הזכות לקבלת טיפול רפואי.

69. נורמות אלה של המשפט הישראלי מחייבות אף את המשיבים בפועלם ברצועת עזה:

"כללי המשפט הישראלי אמנם לא הוחלו על האזור, אך נושא תפקיד ישראלי בשטח נושא עימו אל תפקידו את החובה לנהוג לפי אמות המידה הנוספות, המתחייבות מעובדת היותו רשות ישראלית, יהיה מקום פעולתה אשר יהיה. בכך מוטלת על נושא התפקיד חובה נוספת ומצטברת, כי החובה לנהוג לפי הנורמות של המשפט המינהלי הישראלי אינה פוטרת אותו מן כי החובה לקיים את דיני המלחמה. אין הוא יכול לכן להישען על נורמות של המשפט המינהלי הישראלי כדי להימנע מקיום חובה או מכיבודו של איסור, החל עליו לפי המקובל על-פי דיני המלחמה. אך מבחינתו של בית-משפט זה, אין נושא התפקיד יוצא, בדרך כלל, ידי חובתו, אם קיים אך ורק את אשר מתחייב מנורמות המשפט הבינלאומי, כי ממנו, כרשות ישראלית, נדרש יותר, והוא, כי ינהג גם בשטח ממשל צבאי לפי הכללים המתווים דרכי מינהל תקינים והוגנים." (בג"ץ 358/88 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"ד מג(2) 529, 536-537)

אכן, הגנה על כבוד האדם, לרבות על זכותם לתנאי קיום הולמים, חייבת להוות שיקול מרכזי בשיקוליהם של המשיבים. כפי שנקבע בעניין ברקאת:

"מהי המסגרת הנורמטיבית, אשר בה חייב המפקד הצבאי להפעיל את שיקול דעתו? על המפקד הצבאי לקחת בחשבון, מחד גיסא, שיקולים הקשורים בכבוד האדם... (בג"ץ 3933/92 ברקאת נ' אלוף פיקוד המרכז, פ"מ מז(5) 1, 6 (1992))

74. הפגיעה בתשתיות האזרחיות; השיבושים באספקת דלק וציוד; ותוצאותיהן המצטברות של כל אלה כפי שפורטו בחלק העובדתי, מהווים הפרה ברורה של חובות המשיב על פי המשפט הבינלאומי ההומניטארי, משפט זכויות האדם והמשפט הישראלי. אף אם פעולות אלה נועדו לשרת תכלית ראויה כלשהי, הרי שבוודאי שאינן עומדות במבחני המידתיות ועל כן הן בלתי חוקיות.

75. לסיכום, העותרים טוענים כי המשיב חב חובה מוחשית ומיידית לספק חשמל עבור צרכיה ההומניטאריים של האוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה, וזאת מתוקף המשפט ההומניטארי הבינלאומי, דיני זכויות האדם והמשפט הישראלי. **בהתאם, העותרים טוענים כי על המשיב**

החובה לדאוג לאספקתם בכל דרך של סולר תעשייתי, סולר רגיל, בנזין וגז לטובת קיום צרכיהם של תושבי עזה וכי עליו לנקוט אמצעים להבטחת זרימת חשמל תקינה לרצועה, ובכלל זאת תיקונם של קווים מישראל ואספקתם של חלקי חילוף מערכת החשמל ברצועת עזה.

97. עתירה זו נתמכת, בין היתר, בתצהיריהם של מר מונדאר שובלאק, מנהל חברת המים בעזה; מר מאהר נג'אר, סגן מנהל חברת המים בעזה; ומר נדאל טומאן, מהנדס ומנהל פרויקטים מטעם חברת חלוקת החשמל בעזה, שנגבו באמצעות הטלפון על ידי נציגות העותרת 1, אשר חתמו על תצהירים ובהם תיאור נסיבות גביית התצהירים. בשל הלחימה המתבצעת ברצועת עזה, המונעת מתושבי עזה להתייצב בפני עורכי דין שיחתימו אותם על תצהירים, ובשל חוסר האפשרות להעביר חומרים באמצעות הפקסימיליה בשל ניתוק החשמל, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבל תצהירים אלה.

98. בשל אילוץ זמן, בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת גם לקבל את ייפוי הכוח של העותרים 2-9 שנשלחו לח"מ באמצעות הפקס, ולאחר תיאום טלפוני. העותרים מתחייבים להמציא לבית המשפט הנכבד את ייפוי כוח המקוריים, חתומים כדיון, בהקדם.

99. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף בעתירה, להוציא צו על תנאי כמבוקש, ולאחר קבלת תשובת המשיב להפכו למוחלט.

שרי בשי, עו"ד

תמר פלדמן, עו"ד

באות כוח העותרים

7.1.2009